

5. Три ідеї STEAM-проектів, які сподобаються школярам будь-якого віку
URL: <https://osvitoria.media/experience/try-ideyi-steam-proektiv-yaki-spodobayutsya-shkolyaram-bud-yakogo-viku/>

6. Соловей В.В. (2008) Об'єкти проектної діяльності в практичній підготовці майбутніх вчителів трудового навчання. Трудова підготовка в закладах освіти, 4 (56), 46-49.

7. Соловей В.В., Глуханюк В.М., Шимкова І.В. Інноваційна підготовка майбутніх учителів трудового навчання та технологій засобами STEAM-проектування Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету Вип. 2, ч. 1, 2020, с. 143-152

8. Viktor Solovei, Vitalii Hlukhaniuk, Svitlana Tsvilyk, Iryna Shymkova. STEAM education as a benchmark for innovative training of future teachers of labour training and technology. SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION Proceedings of the International Scientific Conference. Volume I, May 22th -23th, 2020. 211-221 <http://journals.ru.lv/index.php/SIE/article/view/5000/4458>
DOI:10.17770/sie2020vol1.5000

МЕТОДИКА ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Глуханюк В.М.

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри образотворчого, декоративного мистецтва,
технологій та безпеки життєдіяльності Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

Заболотна К.С.

студентка факультету мистецтв і художньо-освітніх технологій
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

Пукман Б.М.

студентка факультету мистецтв і художньо-освітніх технологій
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

Досліджуючи проблеми екологічного виховання як соціокультурного феномена, ми дійшли висновку про необхідність вивчення стану екологічної вихованості школярів, виявлення негативних тенденцій у розвитку їхньої

екологічної культури, а також з'ясування особливості її формування на уроках трудового навчання. Здобуті дані свідчать про те, що в багатьох школярів культура взаєностосунків із навколишнім середовищем перебуває на надто низькому рівні: сприйняття дитиною природи обмежується уявленнями про останню лише як про об'єкт антропогенного впливу. Тому корисні емпіричні спостереження за природою нерідко співіснують із споживацьким ставленням до її багатств; розуміння необхідного дбайливого ставлення до неї не підкріплюється відповідальним спілкуванням з нею.

Відомо, що екологічні знання самі по собі не сприяють розвитку екологічної культури, якщо вони не поєднуються живим контактом людини з природою, емоційно-естетичними переживаннями та посиленою участю у природоохоронній діяльності. Практичною основою для формування екологічної культури є діяльність у природі, що вимагає наявності наукових знань і детермінує потребу в набутті нових. Екологічна діяльність може бути інформаційною, навчально-дослідницькою, природоохоронною, просвітницькою.

Важливу роль у формуванні природоохоронної культури відіграє навчальна, трудова та ігрова діяльність учнів. Виховна спрямованість навчання як вид діяльності, пов'язаний із пізнанням екологічних проблем, закладена у теоретичному матеріалі різних навчальних дисциплін. Нові підходи до відбору та структурування наукових знань у цій сфері і практичному їх використанні виражаються в інтеграції, залежності екологічних знань від системи провідних ідей і понять навчального предмету, міжпредметної упорядкованості їх розкриття, взаємозв'язку узагальнення і конкретизації.

Вважаємо, що розв'язання проблеми екологічного виховання є неможливим за умов збереження орієнтирів і цінностей людського існування за рахунок, головним чином, матеріальних чинників практичної спрямованості, коли духовності відводиться роль феномена, супутнього його матеріальним процесам. Перебуваючи на периферії свідомості, вона породжує у молоді стан незадоволення, безглуздя існування. В умовах, коли цінності, не встигнувши виникнути, руйнуються до того, як набудуть суспільного визнання, зростає значущість механізмів, пов'язаних із суверенним внутрішнім світом особистості, з дією смисло- та ціноутворюючих чинників, які незалежно від часу та обставин зумовлюють збереження людської сутності, забезпечуючи їй самозахист і самозбереження.

Будучи породженням об'єктивних соціальних умов і обставин, цінності знаходять значення тільки у співставленні їх із суб'єктом і виникають у його стосунках з об'єктами навколишнього світу. Тому екологічне виховання не можна звести до суто зовнішніх впливів: багато що залежить від самої особистості, її етичних установок у досягненні гармонії з зовнішнім і внутрішнім світом, її готовності до свідомого самообмеження своїх потреб, прагнення до доброчесності та творення. Отже, процесуальна сторона екологічного виховання в контексті сталого розвитку полягає у тому, щоб нові екологічні цінності стали особистісно значущими на всіх вікових етапах і рівнях розвитку.

Шкільна і позашкільна освіта, під час яких продовжується і поглиблюється процес екологічного світосприйняття, є надзвичайно важливим етапом у системі неперервної багатоступеневої екологічної освіти.

У свою чергу, можна виокремити такі етапи формування екологічної свідомості у процесі екологічного виховання учнів:

- на першому етапі відбувається лабілізація особистості, у результаті якої учні починають переконуватися в неадекватності своїх об'єктивно-прагматичних стратегій екологічної поведінки, сприймати їх як особистий неуспіх. В учнів з'являється бажання і готовність до засвоєння нових стратегій і провідних технологій;

- на другому етапі у процесі екологічної діяльності освоюються адекватні технології взаємодії з природними об'єктами. У результаті чого відбувається переосмислення суспільно вироблених уявлень про екологічну доцільність, причому особистість набуває відповідних засобів для реалізації свого нового ставлення. На другому етапі в учнів складаються передумови для переходу від одностороннього впливу на природу до взаємодії з нею: реакції природних об'єктів на активність особистості починають інтерпретуватися як "відповіді природи", що через механізм рефлексії коригують поведінку з природою;

- на третьому етапі у результаті суб'єктивізації природні об'єкти починають осмислюватися і сприйматися як рівноправні партнери по взаємодії. Людина перестає сприймати себе як таку, що стоїть над природою, а відчуває себе її частиною. Саме у такої особистості достатньо розвинена екологічна свідомість.

Серед активних методів, що використовуються у педагогічній практиці школи у процесі формування екоцентричного типу свідомості, варто виділити такі методи:

– екологічної лабілізації полягає у цілеспрямованому педагогічному впливові на свідомість учня, у результаті якого виникає психологічний дискомфорт, зумовлений розумінням неефективності сформованих (традиційних) стратегій екологічної діяльності;

– екологічних асоціацій полягає у педагогічному підсиленні асоціативних зв'язків між різними об'єктами і спрямований на збагачення та поглиблення уявлень особистості про природні об'єкти і світ природи;

– художньої репрезентації природних об'єктів полягає у формуванні образів природних об'єктів засобами мистецтва;

– екологічної ідентифікації полягає у педагогічному сприянні постановці особистості на місце того або іншого природного об'єкта, зануренню в ситуацію, обставини, в яких перебуває природний об'єкт;

– екологічних експектацій полягає у педагогічному підсиленні бажання контакту особистості зі світом;

– екологічної емпатії полягає у педагогічному підсиленні співпереживання особистістю природного об'єкта, співчуття йому;

– екологічної рефлексії полягає у педагогічному сприянні аналізу особистістю своїх дій і вчинків, спрямованих на світ природи, з огляду на їх екологічну доцільність;

– екологічної ритуалізації полягає у педагогічній організації ритуалів і традицій, пов'язаних із діяльністю, спрямованою на світ природи;

– екологічної турботи полягає у педагогічному підсиленні екологічної активності особистості, спрямованої на надання допомоги і сприяння природним об'єктам, особливо у важких для них ситуаціях.

Розв'язання проблеми екологічного виховання у процесі навчання полягає у відповіді на запитання: як за допомогою знань сформувані таке ставлення людини до природи, яке засноване на емпатії та добрі? Як спонукати її до самообмеження? Це стає можливим при розробці відповідних технологій, що не тільки розширюють знання учнів про екосистеми та закономірності їх функціонування, а також методів, що навчають способам самопізнання та включають їх у практичну діяльність екологічної спрямованості.

Аналіз проблем екологічного виховання в контексті соціокультурного розвитку дозволяє зробити висновок про те, що засвоєння нової системи цінностей у взаємостосунках із природою допоможе особистості досягнути науку про те, як жити у злагоді з природою, самим собою та іншими людьми. Глобальний характер екологічної кризи вивів проблему екологічного виховання на цивілізаційний рівень, тим самим визначивши її

пріоритетність. Адже мова йде про порятунок земної цивілізації суспільними зусиллями.

Отже, екологічне виховання – це всеосяжний процес, що торкається практично всіх аспектів розвитку особистості через систему її стосунків із природою, соціумом, із самим собою. Про те, що такий підхід необхідний, свідчить досвід розвинених європейських країн, де модернізація загальної системи освіти здійснюється з позицій пріоритету екокультурних цінностей. Саме за допомогою екологічного виховання можливі зміни світоглядних позицій молоді від природопідкорювальної свідомості до природозберігаючої, без чого не можна перебороти системну кризу, запобігти подальшому розвитку глобальних екологічних проблем і вийти на траєкторії сталого розвитку [1,с.199].

Список використаних джерел

1. Матеюк О.П. Про деякі протиріччя екологічного виховання молоді на засадах сталого розвитку //Шляхи вирішення екологічних проблем урбанізованих територій: наука, освіта, практика: збірник праць за матеріалами всеукраїнської наук. практ. конф. Хмельницький. Технологічний університет Поділля, 2003. С.196-199.

2. Плохій З. П. Сутність і структура екологічної культури особистості. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. пр. Вип. 8. Кн. 2. Київ. 2005. С. 7-12.

3. Пустовіт Г. П. Деякі погляди на сутність технологій екологічної освіти учнів у позашкільних закладах / Г. П. Пустовіт // Шляхи вирішення екологічних проблем урбанізованих територій : наука, освіта, практика : Збірник праць за матеріалами всеукраїнської наук.-практ. конф. – Хмельницький : Технологічний університет Поділля, 2003. С. 208-210.

4. Пустовіт Г. П. Дослідницька робота учнів з екології в позашкільних установах : автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. пед. наук : 13.00.01 “Загальна педагогіка та історія педагогіки”. Київ : 1994. 24 с.